

Hadithi

Kutoka kwa Abu Hurairah Mwenyezi Mungu awe radhi naye ambaye amesema:

- 1 Mtume wa Mwenyezi Mungu Amani iwe juu yake alituhutubia na kusema: “Enyi watu, Mwenyezi Mungu amekufaradhisheni Hija; nendeni mkahiji,
- 2 Akasema mtu mmoja: Je ni kila mwaka ewe Mtume wa Mwenyezi Mungu? Alinyamaza hadi akasema mara tatu.
- 3 Akasema Mtume wa Mwenyezi Mungu rehma na Amani zimshukie: “Lau ningesema: Ndio, ingeli kuwa ni wajibu, na msingeliweza.
- 4 Kisha akasema: Niachieni katika yale ambayo sikukuambieni.
- 5 Waliangamia walio kuwa kabla yenu kwa sababu ya wingi wa maswali na kutofautiana kwao na Manabii wao.
- 6 Basi nikikuamrisheni kufanya jambo, basi lifanyeni kadiri muwezavyo, na nikikukatazeni, basiliacheni.”⁽¹⁾

1 Nambari: (1337).

Ayah

Mwenyezi Mungu amesema:

- 1 *﴿Na timzeni Hija na Umra kwa ajili ya Mwenyezi Mungu.﴾* [Al-Baqarah: 196].
- 2 *﴿Na kwa ajili ya Mwenyezi Mungu imewajibikia watu wahiji kwenye Nyumba hiyo, kwa yule awezae njia ya kwenda. Na atakaye kanusha basi Mwenyezi Mungu si mhitaji kwa walimwengu.﴾* [Al Imran: 97].
- 3 *﴿Enyi mliamini! Msiulize mambo ambayo mkidhihirishiwa yatakuchukizeni. Na mkiyauliza inapoteremshwa Qur’ani mtabainishiwa. Mwenyezi Mungu amesamehe hayo. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye maghfira Mpole (101) Waliyauliza hayo watu wa kabla yenu, kisha wakawa wenye kuyakataa.﴾* [Al Imran: 97].
- 4 *﴿Wala hakuweka juu yenu mambo mazito katika Dini.﴾* [Hajj: 78].
- 5 *﴿Na anachokupeni Mtume chukueni, na anacho kukatazeni jipusheni nacho.﴾* [Al-Hashr: 7].
- 6 *﴿Basi mcheni Mwenyezi Mungu kama mwezavyo.﴾* [Al-Taghabun: 16].

Msimulizi

Ni: Abd al-Rahman ibn Sakhr al-Dawsi, al-Azdi, al-Yamani, anayejulikana sana kwa lakabu yake, “lakabu ni jina la kupewa tu kwa utani” na hili ndio jina mashuhuri zaidi ya majina yote yaliyosemwa juu yake na jina la baba yake. Ni sahaba wa Mtume wa Mwenyezi Mungu, rehema na amanizimshukie. Alikuwa akienda naye popote aenda-po, na alikuwa miongoni mwa masahaba walio hifadhi na kusimulia hadithi nyingi sana kutoka kwa Mtume wa Mwenyezi Mungu Rehma na Amani ziwe juu yake, “kama alivyosema Al-Bukhari, Zaidi ya hadithi mia nane zilipokewa kutoka kwake –kati ya masahaba na matabiyi. Umar bin Al-Khattab alimtumia kama gavana wa Bahrain, kisha akarudi na kuishi Madina na alikuwa ameshughulika na kusimulia hadithi na kuwafundisha watu kuhusu dini yao, na alikufa Madina mwaka wa (58 AH)⁽¹⁾

Muhtasari

Mtume rehema na amani zimfikie aliwaambia maswahaba zake kwamba Hija ni wajibu kwao, na mmoja wao akamuuliza: Je, ni wajibu kuhiji kila mwaka? Basi Mtume Rehema na Amani zimshukie akakaa kimya na hakujibu, na mtu huyo akarudia tena wala hanyamazi, hivyo akawaambia waridhike na yale aliyoyasema, na akawa hakuwatilia uzito katika nafsi zao. Kwa kuwa kujitilia uzito wenyewe kwa kuuliza; Ndio ilikuwa sababu ya kuangamia kwa mataifa yaliyopita.

1 Rejea ufafanuzi wake katika: “Maarifaat al-Sahaba” cha Abu Nu’aym (4/1846), “Aliastieab Fi Maerifat Al’ashabi” cha Ibn Abd al-Bar (4/1770), “Usudu al-Ghaba” cha Ibn al. -Atheer (3/357), “Al-Isbah fi Tamyiiz al-Sahaba” cha Ibn Hajar Asqalani (4/267).

Ufahamu

1

Mtume amani iwe juu yake siku moja aliwahutubia maswahaba zake akiwaambia kuwa Mwenyezi Mungu Mtukufu amewaamrisha kuhiji kwenye Nyumba yake Tukufu; Uthibitisho wa kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: “Na kwa ajili ya Mwenyezi Mungu imewajibikia watu wahiji kwenye Nyumba hiyo, kwa yule awezae njia ya kwendea. Na atakayekanusha basi Mwenyezi Mungu si mhitaji kwa walimwengu” [Al Imran: 97]. Ni lazima waitikie amri yake na kutekeleza faradhi yake.

Hija ni kwenda kwenye Nyumba Takatifu ya Mwenyezi Mungu kwa nyakati maalum ili kutekeleza ibada maalum kwa nia ya kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu.⁽¹⁾

2

Akamuuliza mmoja katika Maswahabah, Mwenyezi Mungu awawie radhi – naye alikuwa ni Al-Aqra’ bin Habis radhi za Mwenyezi Mungu zimwendee – Je, Hija ni wajibu kila mwaka, ewe Mtume wa Mwenyezi Mungu, amani iwe juu yake? kwa sababu hakuelewa amri hiyo ilihitaji nini kwa hija; Je, ni amri ya kutekeleza mara moja au amri ya kurudia?

Bali Mtume, Rehema na amani ziwe juu yake, alinyamaza juu ya jibu la mtu huyo mara mbili, akimkataza kutokana na swali kama hilo. Mtume Rehema na Amani ziwe juu yake alitumwa kueleza na kukamilisha Shariah, basi yeye, amani iwe juu yake, asingenyamaza kueleza kile ambacho umma ulihitaji kufanya. Lau kuwa Hija ilikuwa ni wajibu kurudiarudia, angejulishwa hilo, amani iwe juu yake, na swali kama hilo lilikuwa ni kumtangulia Mwenyezi Mungu na Mtume wake, na Mwenyezi Mungu Mtukufu ameharamisha kwa kusema.: “Enyi mlioamini! Msitangulie mbele ya Mwenyezi Mungu na Mtume wake, na mcheni Mwenyezi Mungu. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusikia, Mwenye kujua” [Al-Hujrati: 1].

3

Basi yule mtu alipokosa kukoma, kwa kunyamaza Mtume mara mbili, alimweleza kwamba hakutaka kutoa jibu, kwa kuwaonea huruma na upole kwa waumini. Na lau Mtume Rehema na Amani zimshukie angemjibu kwa yakini, ingelikuwa ni wajibu kwa Waislamu kuhiji kila mwaka, na katika hilo kuna tabu ambayo haiwezekani.

4

Kisha Mtume Rehema na Amani ziwe juu yake akawausia maswahaba zake kuwa haijuzu kwao kujitilia uzito kwa kuuliza, na wasiulize maswali mengi juu ya yale yanayokuja katika hali ya kizuizi au ya jumla; Ikiwa mmeamriwa kufanya kitu, basi fanya kile ambacho mlichomrisha. Iwapo umeamrisha kutoa sadaka, Hija au kitu kingine, basi inakutoshelezeni kilichotajwa tu, hivyo sadaka ndogo inatosha, na Hija moja inatosha, na hiyo ndiyo maana inayojulikana kutoka katika neno. Ama kurudiarudia kwa neno kunapelekea kupuuzwa.⁽²⁾

5

Katika hili ni kauli ya kwamba asili katika vitu ni ruhusa, na kwamba hakuna hukumu isipokuwa kwa dalili za kisharia, basi kile ambacho Sharia imekinyamazia kinarudi katika asili yake.⁽³⁾

6

Mtume Rehema na Amani ziwe juu yake alilifanua hilo kwa kuwa kuangamizwa mataifa yaliyotangulia kumetokana na kuwauliza mara kwa mara Mitume wao juu ya yale ambayo hayakuelezwa; Kwanza, ni ishara ya kupinga; Mitume, amani iwe juu yao wote, wameamrisha

1 Tazama: “Al-Maysir fi Sharh Al-Masbah Al-Sunnah” cha Al-Turbishti (2/586), “Tuhfat Al-Abrar Sharh Al-Masbah Al-Sunnah” cha Al-Baidawi (2/120).
2 Tazama: “Al-Mufhim Limaa ‘Ashakal Min Talkhis Kitab Muslimin” cha Al-Qurtubi (3/447), “Tuhfat Al-Abrar Sharh Misbah Al-Sunnah” cha Al-Baydawi (1/130).
3 Tazama: “Sharh al-Nawawi katika kitabu cha sahihi Muslim” (9/101), “Sharh al-Arba’in al-Nawawi” cha Ibn Daqiq al-Eid (uk. 57).

kuwaongoza watu kwa maslahi ya dunia yao na akhera, na haijuzu kwao kunyamaza inapohitajika ufafanuzi. Imekuwa ni wajibu kwa watu wote kutoharakisha kuuliza, bali kusikiliza kwa makini na kuchukua fursa ya kuyafanyia kazi yale waliyokuwa wakiyasikiliza.

Kisha hilo liliwapelekea kwa namna nyingine, Mwenyezi Mungu kuwatilia ngumu juu yao kwa kujiwekea uzito wenyewe kwa kuuliza, hivyo majukumu yakawazidia juu yao, hivyo wakapuuza, na Mwenyezi Mungu Mtukufu akawaangamiza. Kwa sababu ya kuuliza kama hivi, Mwenyezi Mungu Mtukufu akakataza swali kama hilo na akaonya dhidi ya matokeo yake kwa kusema: “Enyi mlioamini! Msiulize mambo ambayo mkidhihirishiwa yatakuchukizeni. Na mkiyauliza inapo teremshwa Qur’ani mtabainishiwa. Mwenyezi Mungu amesamehe hayo. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye maghfira Mpole (101) Waliyauliza hayo watu wa kabla yenu, kisha wakawa wenye kuyakataa” [Al-Ma’idah: 101, 102]. Ni kutokana na hayo baadhi ya Wana wa Israili walimuomba Nabii wao wapigane Jihadi katika Njia ya Mwenyezi Mungu Mtukufu, na ilipolazimishwa hayo, waligeuka na kukimbia, na kwa ajili yao, Mwenyezi Mungu Mtukufu akateremsha: “Hukuwaona watukufu katika Wana wa Israili baada ya Musa, walipo mwambia Nabii wao: Tuwekee mfalme ili tupigane katika Njia ya Mwenyezi Mungu? Akasema: Je, haielekei ikiwa mtaandikiwa vita kuwa msipigane? Wakasema: Itakuwaje tusipigane katika Njia ya Mwenyezi Mungu, na hali tumetolewa majumbani kwetu na watoto wetu? Lakini walipoandikiwa kupigana waligeuka, isipo kuwa wachache miongoni mwao. Na Mwenyezi Mungu anawajua madhaalimu.” [Al-Baqarah: 246]. Inajumuisha pia kwamba Musa, amani iwe juu yake, alipowaamrisha watu wake kuchinja ng’ombe, walibakia kuwa wakali katika kueleza bayana zake, hivyo Mwenyezi Mungu Mtukufu akawatilia ngumu, na lau wangechinja ng’ombe yeyote tangu mwanzo, ingewatosha. Ndio maana Mtume rehema na Amani zimshukie akawakataza maswahaba wake kuuliza; Amesema Anas bin Malik Mwenyezi Mungu awe radhi naye: “Tumekatazwa kumuuliza Mtume wa Mwenyezi Mungu juu ya jambo fulani, kwa hiyo tulikuwa tunapenda aje mtu mwenye hekima kutoka kwa watu wa jangwani na kumuuliza, na sisi tukiwa tunasikiliza.”⁽¹⁾ waliruhusiwa wao Kwa sababu walikuwa hawajui dini yao, na amri za Sharia hazikuwafikia, tofauti na maswahaba zake waliokuwa wameshikamana naye, amani iwe juu yake. Na amesema rehema na amani ziwe juu yake: “Dhambi kubwa miongoni mwa Waislamu ni: Mwenye kuuliza jambo lisiloharamishwa kwa Waislamu, halafu likaharamishwa kwao kwa sababu ya swali lake”⁽²⁾

Kisha akamuusia Mtume Rehema na Amani zimshukie juu ya yale anayopaswa kufanya Muislamu, nayo ni kutekeleza maamrisha kwa namna atavyoweza; Ameamrisha kuswali kwa namna yake, nguzo zake, wajibu wake na sunna zake zinazojulikana. Ikiwa hawezi kuswali kwa kusimama, basi aswali kwa kukaa au kwa kulala kwa ubavu, na ikiwa hawezi kuosha viungo vyake vyote, basi afanye liwezekanalo, na kadhalika, kwa kusadikisha kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: “Basi mcheni Mwenyezi Mungu kadiri muwezavyo” [Al-Taghabun: 16].

Iwapo muislamu likimjia katazo la jambo fulani ni wajibu kuliacha kikamilifu, mtu hahesabiki kuwa amekoma katazo wakati anafanya baadhi yake, basi kama mtu amekatazwa kunywa vileo, kwa mfano, na akajiepusha na baadhi ya aina zake bila baadhi, huyu anakuwa hajakoma mpaka ajiepusha nazo zote. Kwa ajili hiyo, Mwenyezi Mungu Mtukufu amesema: “Na anacho kupeni Mtume chukueni, na anachokukatazeni jiepusheni nacho” [Al-Hashr: 7].

1 Imepokewa na Muslim (12).

2 Imepokewa na Al-Bukhari (7289) na Muslim (2358).

Mafunzo

1

Mtume amani iwe juu yake alitumia njia rahisi katika kufafanua hukumu za kisharia; Ambapo alisema: “Mwenyezi Mungu amekufaradhisheni Hija.” Faqih na mufti ni lazima wawe na shauku ya kuwasilisha hukumu ya kisheria kwa namna yake iliyowazi zaidi, ili kauli yake isiwe ya utata au isiyofahamika.

2

Hadithi inaashiria kuwa Hijja ni miongoni mwa faradhi alizoziandikia Mwenyezi Mungu Mtukufu kwa ajili ya waja wake, na Muislamu mwenye uwezo ni lazima aianzishe kabla hajashughulishwa na shughuli au kizuizi kumzuia kufanya hivyo.

3

Inajuzu kwa mwanachuoni, mlinganiaji, na faqih, akiulizwa kuhusu jambo, kunyamaza juu ya jawabu ili kumzuia muulizaji asijishughulishe na jambo kama hilo.

4

Iwapo muulizaji haelewi kuwa kimya cha faqih au mufti kimemzuia, mwanachuoni amuelezee hukumu ya kisheria na amkataze maswali hayo.

5

Mja atafakari juu ya sehemu ambazo yeye, amani ziwe juu yake, ana huruma na rehema kwa ummah wake, jinsi anavyowahofiya, na akae kimya juu ya jawabu isije ikawa mizigo mizito juu yao. hakutoka kuswali Qiyaam katika Ramadhani isije ikawa imekuwa ibada ya lazima kwa watu, na Maswahaba wameharamishiwa kuuliza juu ya yale ambayo hayakuwekwa ndani yake. Ahirisha hilo. Mja akitafakari hilo anampenda Mtume Rehman na amani ziwe juu yake na daraja yake hupanda moyoni mwake.

6

Mtu asijishughulishe kuzama ndani ya kile kilichokaliwa kimya, na kujaribu kumfanyia hukumu ya kisheria, ama kwa kile ambacho hakina dalili ya wazi au sababu kupimwa, inazingatiwa na kanuni ya kisheria ambayo ni ruhusa.

7

Ilikuwa ni haramu kuuliza katika zama zake Mtume, ili lisiwe haramu kwa kuuliza kwao, halafu liwe gumu kwao. Lakini kwa sasa haijuzu kwa mtu kutouliza kuhusu uhalali au uharamu wa jambo, Bali, ni lazima ajifunze elimu, ajue ni nini kinaruhusiwa na afanye, na kile kilichokatazwa na kuepuka⁽¹⁾.

8

Swali ambalo sasa limekatazwa ni kuuliza juu ya jambo lisilofaa. Au swali linalosababisha maovu na ufidadi, kama vile kuzungumza juu ya majina na sifa za Mwenyezi Mungu bila ujuzi, na kuuliza juu ya namna ya sifa na matendo Yake⁽²⁾.

9

Ni bora kwa da'i kueleza sababu ya amri na katazo na hekima yake, ikiwezekana kujua hilo; Kwani yeye anafaa zaidi kufanya hivyo, na ana matumaini makubwa kukubaliwa wanaolinganiwa.

1 Tazama: “Arobaini ya Sharh al-Nawawi” cha al-Uthaymiyn (uk.: 315).

2 Tazama: “Arobaini ya Sharh al-Nawawi” cha al-Uthaymiyn (uk.: 315).

10

Hadithi inaashiria kuwa waja wafanye walioamrisha kadri wawezavyo; Masikini hatakiwi kutoa sadaka, na inajuzu kwa mgonjwa na msafiri kufungua saumu na kufidia saumu, na kutoweza kuhiji si wajibu. Bali ni wajibu kutekeleza yale ambayo Muislamu anaweza kuyafanya katika maamrisha yote.

Kuacha madhambi ni muhimu zaidi kuliko kutekeleza faradhi. Je huoni kuwa amri zinafuatwa inapowezekana, na lililoharamishwa ni sharti kwa mja kuacha kufanya na ni nini kinachomkurubisha kwao?!

11

Kujiepusha na madhambi hakukamilishi mpaka Muislamu aache yote yaliyomo katika uasi; Kukataza ushirikina kunahitaji kuharamishwa kwa njia zake ambazo hazizingatiwi kuwa ni ushirikina ndani yake, kama vile kuapa kwa asiyekuwa Mwenyezi Mungu bila ya kuamini utukufu wa aliyeapiwa, na kusema: “Atakalo Mwenyezi Mungu na fulani” na mengineyo katika njia za ushirikina na milango yake.

